

YATIRIMCI ANALİZİ

YATIRIMCI ANALİZİ

Yatırımcı profili...

Sermaye piyasası ile ilgili istatistiklerin belki de en önemlisi yatırımcılarla ilgili verilerdir. Çünkü, ortaya konan diğer tüm veriler yatırımcıların yatırım kararlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan, sermaye piyasası yatırımcısının analizinin yapılması, piyasanın sağlıklı gelişimi açısından önemli ipuçları sunabilmektedir.

...stratejik kararlara yardımcı olmaktadır.

Aracı kurumlar açısından bakıldığında, hisse senedi yatırımcısı ile ilgili bilgilere sahip olunması, alınacak stratejik kararlarda, sunulacak ürün çeşidinin belirlenmesinde ve hizmet kalitesini artırmada katkıda bulunabilmektedir.

Takasbank A.Ş. yatırımcı verilerini güncellemiştir.

Son yıllarda yurtdışındaki borsalarda da yatırımcı analizi ile ilgili çalışmalara önem verildiği görülmektedir. Ülkemizde, geçtiğimiz yıla kadar sermaye piyasamızın en önemli eksikliklerinden biri yatırımcılarla ilgili verilere erişim olmuştur. Fakat Takasbank A.Ş., ilk defa olarak 2002 yılı içinde yatırımcı verilerini TSPAKB ile paylaşmış ve kamuya açıklanmasını sağlamıştır. İlki 5 Nisan 2002 tarihi itibarı ile derlenen veriler Takasbank A.Ş. tarafından 31 Ocak 2003 tarihi itibarı ile güncellenmiştir.

Detaylı veriler internet sitemizde yayınlanmaktadır.

Bu bölümdeki analizde genel büyüklükler yukarıda belirtilen 9 aylık dönem için karşılaştırılmalı olarak verilecek, detay veriler ise 31 Ocak 2003 tarihi itibarı ile sunulacaktır. İki döneme ait tüm veriler ise www.tspakb.org.tr adresli internet sitemizde yayınlanmaktadır.

HESAP VE YATIRIMCI SAYILARI

Aşağıdaki tablo hesap sayıları ile ilgili özet verileri içermektedir.

Hesap Sayıları Özet Verileri			
	05.04.2002	31.01.2003	Değişim
Toplam Açık Hesap	2.003.690	2.058.359	2,7%
İsimsiz Hesap	222.478	206.744	-7,1%
Tanımlı Açık Hesap	1.781.212	1.851.615	4,0%
Bireysel Açık Hesap	1.773.021	1.842.652	3,9%
Kurumlar Açık Hesap	8.191	8.963	9,4%
Toplam Bakiyeli Hesap	1.139.039	1.104.728	-3,0%
Bakiyeli Bireysel Hesaplar	1.135.732	1.101.242	-3,0%
Bakiyeli Kurum Hesapları	3.307	3.486	5,4%
Toplam Bakiyesiz Hesap	642.173	746.887	16,3%
Bakiyesiz Bireysel Hesaplar	637.289	741.410	16,3%
Bakiyesiz Kurum Hesapları	4.884	5.477	12,1%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Tablodaki verilerin açıklanması ve tanımlanması sonraki bölümlerin anlaşılmasını da kolaylaştıracaktır. 31 Ocak 2003 verilerine bakılırsa, Takasbank A.Ş. nezdinde açık olan toplam

2,06 milyon adet hesap bulunmaktadır. İsimli Hesaplar, kimlik bilgileri henüz Takasbank A.Ş.'ye ulaştırılmamış yatırımcılara ait hesapları ifade etmektedir.

Kimlik bilgileri alınmış, tanımlı yatırımcılara ait 1,85 milyon adet "tanımlı açık hesap" bulunmaktadır. Bu hesapların 1,84 milyonu bireysel yatırımcılara, yaklaşık 9,000 adeti kurumlara aittir. Bu tabloda kurumlar, gerçek kişiler dışında kalan yatırım fonları, anonim ve limited şirketler, vakıflar, kooperatifler vb. tüm tüzel kişileri kapsamaktadır.

1,85 milyon adet "tanımlı açık hesap" bulunmaktadır.

Bakiyeli hesaplar, içinde hisse senedi veya yatırım fonu bulunan hesapları ifade etmektedir. Toplam 1,85 milyon adet hesabın sadece 1,1 milyonu bakiyelidir. Diğer bir deyişle, toplam açık hesapların %40'ında menkul kıymet bulunmamaktadır. Kurumlarda ise bakiyesiz hesap oranı %61'dir.

Açık hesapların %40'ı bakiyesizdir.

Bakiyesiz hesaplar, genel olarak piyasadan çekilmiş yatırımcılarla ilgili bir gösterge olarak yorumlanabilir. Yatırımcı bir aracı kuruluştaki hesap açmış, menkul kıymet yatırımı yapmış, fakat daha sonra çeşitli sebeplerle menkul kıymetlerini satmış ve hesabı bakiyesiz kalmıştır. Özetle, bakiyesiz hesaplar menkul kıymet yatırımına aşına olan fakat verilerin alındığı tarih itibarı ile menkul kıymet yatırımı olmayan yatırımcıları göstermektedir.

Takasbank A.Ş. nezdinde yatırımcı bazında saklama esas alınsa da hesap sayıları ile yatırımcı sayıları farklı olmaktadır. Fark, birden fazla aracı kurumda hesabı olan yatırımcılardan, müşterek hesaplardan ve isimli hesaplardan kaynaklanmaktadır. Aşağıdaki tabloda mükerrer sayımlardan ve diğer etkilerden arındırılmış yatırımcı sayıları sunulmaktadır.

Hesap sayıları ile yatırımcı sayıları farklıdır.

Yatırımcı Sayıları Özet Verileri			
	05.04.2002	31.01.2003	Değişim
Toplam Yatırımcı Sayısı	1.563.659	1.626.405	4,0%
Bireysel Yatırımcı Sayısı	1.557.778	1.619.844	4,0%
Kurum Sayısı	5.881	6.561	11,6%
Toplam Bakiyeli Yatırımcı	1.032.776	973.439	-5,7%
Bakiyeli Bireysel Yatırımcı	1.027.470	971.156	-5,5%
Bakiyeli Kurumlar	5.306	2.283	-57,0%
Toplam Bakiyesiz Yatırımcı	530.883	652.966	23,0%
Bakiyesiz Bireysel Yatırımcı	530.308	648.688	22,3%
Bakiyesiz Kurumlar	575	4.278	644,0%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Hesap ve yatırımcı sayıları verileri birleştirildiğinde, toplam 1,85 milyon adet hesaba sahip olan 1,63 milyon yatırımcı bulunduğu görülmektedir. Öte yandan, toplam 6.561 kurumun 8.963 adet açık hesabı bulunmaktadır. Bu kurumların ise sadece 2.283'üne ait olan 3.486 adet hesapta menkul kıymet bulunmaktadır.

1,63 milyon yatırımcının 1,85 milyon adet açık hesabı bulunmaktadır.

Toplam yatırımcı sayısı artmıştır.

Nisan 2002-Ocak 2003 arasındaki 9 aylık dönem dikkate alındığında, toplam tanımlı hesap sayısının %4 artışla 1,85 adete çıktığı görülmektedir. Aynı dönemde toplam yatırımcı sayısı da 1,56 milyondan 1,63 milyona çıkmıştır. Fakat, bakiyeli hesap ve bakiyeli yatırımcı sayısı düşmüştür.

Fakat artışın tamamı yeni yatırımcılardan kaynaklanmamaktadır.

Tanımlı hesap ve yatırımcı sayısındaki artışların tamamı yeni yatırımcılardan kaynaklanmamaktadır. Öncelikle, isimsiz hesap sayısı 15.734 adet azalmıştır. Dolayısıyla, tanımlı hesap ve yatırımcı sayısı bu ölçüde artmıştır. Artışın ikinci kaynağı ise özellikle yabancı yatırımcılara saklama hizmeti veren kurumlardaki hesapların detaylandırılmış olmasıdır.

Artışın en önemli sebebi alt hesap detaylandırmasıdır.

Finansal işlemlerde vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilmesi ile beraber, saklama hizmeti veren kurumlarda toplu olarak takip edilen hesapların alt müşteri detaylarının da ayrı hesaplar haline getirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

İsimsiz hesap sayısındaki azalma ve detaylandırılan hesaplar dışında kalan yatırımcı sayısındaki artış, yeni yatırımcılardan kaynaklanmaktadır.

Toplam açık hesap sayısı, yatırımcı tabanının göstergesidir. Bakiyeli hesap sayısı ise tasarrufların sermaye piyasasına yönelimi açısından önemli olmaktadır.

Bakiyeli hesap ve yatırımcı sayısı ise düşmüştür.

Bakiyeli hesap sayısı 1,14 milyon adetten %3 düşüşle 1,1 milyon adete gerilemiştir. Bakiyeli yatırımcı sayısı ise %5,7 azalarak 1,03 milyon adetten 0,97 milyon adete düşmüştür.

Özetlemek gerekirse, dikkate alınan 9 aylık dönemde piyasaya yeni yatırımcılar katılmıştır. Fakat, menkul kıymetlerini satarak piyasadan çekilen yatırımcı sayısı daha fazla olmuştur.

YATIRIMCI KATEGORİLERİ

Hesap ve yatırımcı sayılarındaki genel gelişmelerin ardından hesap sayıları biraz daha detaylı incelenebilir. Tabloda Takasbank A.Ş. nezdindeki hesaplar yatırımcı kategorileri bazında sunulmuştur.

Bu tabloda tüzel kişiler anonim ve limited şirketleri ifade etmektedir. "Diğer" kategorisi ise vakıflar, kooperatifler vb. tüzel kurumları kapsamaktadır.

Yabancı yatırımcılarda bakiyesiz hesap oranı daha yüksektir.

İlk dikkati çeken bakiyesiz hesap oranlarındaki artıştır. Yabancı yatırımcıların bakiyesiz hesaplarının yerli yatırımcılardan çok daha yüksek olduğu da görülmektedir.

Takasbank Nezdindeki Hesaplar						
Yatırımcı Kategorisi	05.04.2002			31.01.2003		
	Bakiyeli Hesap Sayısı	Açık Hesap Sayısı	Bakiyeksiz Hesap Oranı	Bakiyeli Hesap Sayısı	Açık Hesap Sayısı	Bakiyeksiz Hesap Oranı
Yabancı	4.596	7.899	41,82%	4.652	8.694	46,49%
Fon	71	206	65,53%	205	632	67,56%
Tüzel	418	1.458	71,33%	398	1.557	74,44%
Gerçek	4.099	6.210	33,99%	4.042	6.485	37,67%
Diğer	8	25	68,00%	7	20	65,00%
Yerli	1.134.443	1.773.313	36,03%	1.100.076	1.842.921	40,31%
Fon	126	270	53,33%	132	292	54,79%
Tüzel	2.496	5.975	58,23%	2.559	6.173	58,55%
Gerçek	1.131.633	1.766.811	35,95%	1.097.200	1.836.167	40,25%
Diğer	188	257	26,85%	185	289	35,99%
Toplam	1.139.039	1.781.212	36,05%	1.104.728	1.851.615	40,34%
İsimsiz Hesaplar	103.754	222.478	53,36%	88.461	206.744	57,21%
Genel Toplam	1.242.793	2.003.690	37,97%	1.193.189	2.058.359	42,03%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

İkinci olarak, yabancı fon sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Yabancı fonlara ait bakiyeli hesap sayısı 71 adetten 205 adete, açık hesap sayısı da 206'dan 632'ye çıkmıştır. Fakat bu artış, yabancı yatırımcı sayısının artmasından çok, yukarıda bahsedilen alt hesap detaylandırmasından kaynaklanmaktadır.

Yabancı fon hesaplarındaki artış alt hesap detaylandırmasından kaynaklanmaktadır.

YATIRIMCI PORTFÖYLERİ

Yatırımcı kategorilerine göre hisse senedi portföy büyüklükleri incelendiğinde genel portföy büyüklüğünün dolar bazında %22 oranında azaldığı görülmektedir. Aynı dönemde İMKB-100 endeksi dolar bazında %26 gerilemiştir.

Takasbank A.Ş.'deki hisse senedi değeri %22 azalmıştır.

Takasbank Nezdindeki Hesaplar						
Yatırımcı Kategorisi	05.04.2002			31.01.2003		
	Portföy Değeri (milyar TL)	Portföy Değeri (milyon \$)	Portföy Değeri (% Pay)	Portföy Değeri (milyar TL)	Portföy Değeri (milyon \$)	Portföy Değeri (% Pay)
Yabancı	6.721.838	5.095	46,82%	5.952.596	3.625	42,76%
Fon	3.100.363	2.350	21,60%	2.269.068	1.382	16,30%
Tüzel	3.478.988	2.637	24,23%	3.547.244	2.160	25,48%
Gerçek	64.697	49	0,45%	83.361	51	0,60%
Diğer	77.790	59	0,54%	52.923	32	0,38%
Yerli	7.258.355	5.502	50,56%	7.756.297	4.723	55,71%
Fon	175.364	133	1,22%	179.825	110	1,29%
Tüzel	905.831	687	6,31%	1.199.282	730	8,61%
Gerçek	6.009.486	4.555	41,86%	6.204.647	3.778	44,57%
Diğer	167.674	127	1,17%	172.543	105	1,24%
Toplam	13.980.193	10.597	97,38%	13.708.893	8.348	98,47%
İsimsiz Hesaplar	376.486	285	2,62%	212.536	129	1,53%
Genel Toplam	14.356.679	10.882	100,00%	13.921.429	8.477	100,00%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Toplam portföy büyüklüğü içinde yabancı yatırımcıların payı azalmıştır. Değer azalışı özellikle yabancı fonlarda belirgindir.

Yerli yatırım fonları toplam hisse senetlerinin %1,3'üne sahiptir.

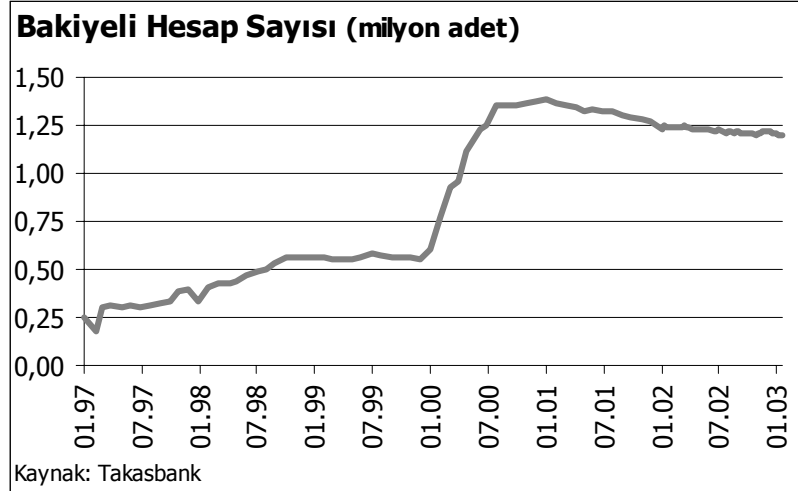
Ülkemizde hisse senedine yatırım yapan fonların küçüklüğü tablodan kolaylıkla izlenebilmektedir. Yerli fonlar, toplam 110 milyon \$ tutarındaki hisse senedi portföyleri ile toplam hisse senetlerinin %1,3'ünü ellerinde bulundurmaktadırlar.

Hisse senedi piyasasının, %45 pay ile ağırlıklı olarak yerli bireysel yatırımcının elinde olduğu görülmektedir.

BAKİYELİ HESAP SAYISI

Bakiyeli hesap sayısı düşüş trendindedir.

Hisse senetleri piyasasında son üç yıldır yaşanmakta olan reel kayıplar yatırımcıların piyasadan çekilmelerine yol açmıştır. 2000 yılındaki olumlu piyasa koşulları ve geniş tabanlı halka arzlarla hızla artan bakiyeli hesap sayısı 2001 yılı kriziyle beraber düşüş trendine girmiştir.

Ocak 2001'de 1,4 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşan bakiyeli hesap sayısı düzenli bir azalışla Ocak 2003 itibarı ile 1,19 milyon adete inmiştir. Grafikte kullanılan veriler, isimsiz bakiyeli hesap sayılarını da içermektedir.

Aracı kurum kategorileri bazında bakiyeli hesap sayılarının dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

	Hesap Sayısı	
	2001	2002
Büyük	79,2%	80,0%
Orta	12,6%	12,5%
Küçük	8,2%	7,5%
Toplam	100,0%	100,0%

Kaynak: TSPAKB

Bazı banka kökenli aracı kurumlarda yatırımcı hesapları sadece aracı kurumda değil, acentesi olan bankada da bulunmaktadır. Fakat, yatırım hesabına sahip olan müşterilerin, acente vasıtası ile de olsa, hisse senedi işlemleri için nihai olarak aracı kurumun müşterisi olduğu varsayılmış ve tabloda banka kökenli aracı kurumdaki hesap sayıları ile bankada bulunan yatırım hesabı sayılarının toplamı dikkate alınmıştır.

Acentelerdeki hesap sayıları da dikkate alınmıştır.

Büyük kategorisindeki 28 aracı kurumda toplam hesap sayısının %80'i bulunmaktadır. Fakat tek bir aracı kurum, Büyük kategorisindeki aracı kurumlarda bulunan hesapların %48'ini, toplam hesapların ise %38'ini temsil etmektedir. 2002 yılında kategoriler arasında hesap sayısı dağılımı önemli bir değişiklik göstermemiştir.

Hesapların %80'i Büyük kurumlarda bulunmaktadır.

PORTFÖY BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE YATIRIMCILAR

Bireysel ve tüzel tüm yatırımcılar portföy büyüklüklerine göre sıralandığında, ilk on yatırımcının 1,75 milyar \$ portföy değeri ile toplam hisse senetlerinin %21'ini ellerinde bulundurdukları görülmektedir. 5 Nisan 2002 tarihli verilerde ise bu rakam %35 idi. 31 Ocak 2003 itibarı ile ilk on yatırımcının toplam hisse senetleri içindeki payının düşmesindeki en önemli sebep alt hesap detaylandırmasıdır.

Alt hesap detaylandırmasıyla portföy dağılımı daha dengeli hale gelmiştir.

Daha önce toplu olarak tek hesap altında izlenen yatırımcılar alt hesaplardaki yatırımcılar bazında takip edilmeye başlanmasıyla ilk on yatırımcının portföy değerleri de düşmüştür.

Portföy Büyüklüklerine Göre Toplam Yatırımcı Sayısı			
	Portföy Değeri	Portföy Değeri	Toplam P. Değeri
31.01.2003	(milyar TL)	(milyon \$)	Payı
10	2.865.133	1.745	20,73%
100	6.131.963	3.734	44,36%
1.000	8.879.615	5.407	64,23%
10.000	10.701.330	6.516	77,41%
100.000	12.685.261	7.724	91,76%
500.000	13.750.454	8.373	99,47%
973.439	13.824.306	8.418	100,00%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Tablodaki en büyük portföye sahip ilk on yatırımcının dokuzu tüzel kişi olup, biri yerli gerçek kişidir. Tüzel kişilerden bir tanesi yerli kurum, 3 tanesi yabancı fondur. Kalan 5 kurum ise yabancı tüzel kişi niteliğindeki banka ve aracı kurum gibi alt hesaplarında daha fazla müşteri bulunduran kurumlardır. Dolayısıyla, sözkonusu ilk on yatırımcı, gerçekte çok sayıda yatırımcı kitesini temsil etmektedirler.

En büyük portföye sahip ilk 10 yatırımcının 9'u tüzel kişidir.

İlk 10 bireysel yatırımcı 204 milyon \$'lık hisse senedi portföyüne sahiptir.

Tüzel kişilerin dışında bireysel yatırımcıların portföy büyüklükleri göz önüne alındığında ilk on yatırımcının toplam 204 milyon \$ tutarında hisse senedine sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, kişi başına ortalama portföy büyüklüğü 20,4 milyon \$ olarak hesaplanmaktadır. Bireysel yatırımcılarda portföy konsantrasyonu daha dengelidir.

Portföy Büyüklüklerine Göre Bireysel Yatırımcı Sayısı			
	Portföy Değeri	Portföy Değeri	Toplam P. Değeri
31.01.2003	(milyar TL)	(milyon \$)	Payı
10	335.096	204	5,31%
100	840.641	512	13,31%
1.000	1.810.983	1.103	28,68%
10.000	3.271.257	1.992	51,81%
100.000	5.186.827	3.158	82,15%
500.000	6.241.351	3.801	98,85%
971.156	6.314.170	3.845	100,00%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

470.000 yatırımcının ortalama portföyü 94 \$'dır.

Bireysel yatırımcılarda dikkati çeken bir diğer unsur tabloda portföy değeri en düşük olan yatırımcıların bulunduğu son satırdadır. En düşük portföyde sahip 471.156 adet yatırımcının toplam portföy büyüklüğü 44,3 milyon \$'dır. Bu kategorideki yatırımcıların kişi başına ortalama portföy büyüklüğü 94 \$ olarak hesaplanmaktadır.

Portföy büyüklüklerine başka bir açıdan da bakmak mümkündür. Belirli portföy büyüklüğü aralıkları bazındaki yatırımcı sayıları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablo gerçek ve tüzel kişilerin toplamı olarak verilmiştir.

Portföy Değeri	Toplam Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri	Portföy Değeri	PD Payı
(milyar TL)		(milyar TL)	(milyon \$)	
0	652.966	0	0	0,00%
< 10	886.511	1.260.081	767	9,11%
10 - 50	70.001	1.423.665	867	10,30%
50 - 100	8.881	615.540	375	4,45%
100 - 500	6.463	1.268.192	772	9,17%
500 - 1.000	714	497.409	303	3,60%
1.000 >	869	8.759.418	5.334	63,36%
Toplam	1.626.405	13.824.306	8.418	100,00%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Yatırımcıların %91'inin portföyü 10 milyar TL'nin altındadır.

Bakiyesiz yatırımcılar hariç tutulduğunda, bakiyeli 973.439 yatırımcının %91'inin 10 milyar TL'nin (~6.100 \$) altında portföyde sahip olduğu görülmektedir. Bu yatırımcıların toplam 767 milyon \$ olan portföy büyüklüğü ise toplam hisse

senetlerinin %9'unu oluşturmaktadır. Bu kategorideki yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü 866 \$'dır.

Toplam yatırımcıların geriye kalan %9'u ise hisse senetlerinin %91'ine sahiptir. Hisse senedi portföy konsantrasyonunun bu derece yüksek görünmesinde kurumların sahip olduğu portföylerin etkisi büyüktür. Bu nedenle aşağıda bireysel yatırımcılar için benzer bir tablo sunulmuştur.

Portföy Değeri (milyar TL)	Bireysel Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (milyar TL)	Portföy Değeri (milyon \$)	PD Payı
0	648.688	0	0	0,00%
< 10	885.411	1.258.462	766	19,93%
10 - 50	69.747	1.417.476	863	22,45%
50 - 100	8.764	606.932	370	9,61%
100 - 500	6.199	1.202.582	732	19,05%
500 - 1.000	583	403.993	246	6,40%
1.000 >	452	1.424.724	868	22,56%
Toplam	1.619.844	6.314.170	3.845	100,00%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Bu tabloda da benzer konsantrasyon rakamlarına ulaşılmaktadır. Bakiyeli bireysel yatırımcı sayısı 971.156'dır. Bu toplamın %91'i 10 milyar TL'nin altında portföye sahip olan yatırımcılardır. Portföy değerleri ise 766 milyon \$ ile toplam bireysel yatırımcı portföylerinin %20'sini oluşturmaktadır. Bireysel yatırımcıların %9'u (85.745 kişi) toplam bireysel portföylerin %80'ine sahiptir.

Bireysel yatırımcıların %9'u toplam bireysel portföylerin %80'ine sahiptir.

1 trilyon TL'nin üzerinde hisse senedi portföyüne sahip olan 452 kişi vardır. Bu kategoride kişi başına ortalama portföy büyüklüğü 1,92 milyon \$'dır.

Aşağıdaki tablo ise bireysel yatırımcı dışında kalan kurumların portföy büyüklüklerine göre verilerini içermektedir. Bakiyeli kurum sayısı 2.283'tür. Bu kurumların %48'inin portföyü 10 milyar TL'den az tutarda hisse senedinden oluşmaktadır. Bu kategorideki kurumların ortalama portföy büyüklüğü 896 \$'dır.

Bakiyeli kurum hesaplarının yarısının portföyü 10 milyar TL'nin altındadır.

Portföy Değeri (milyar TL)	Kurum Sayısı	Portföy Değeri (milyar TL)	Portföy Değeri (milyon \$)	PD Payı
0	4.278	0	0	0,00%
< 10	1.100	1.619	1	0,02%
10 - 50	254	6.189	4	0,08%
50 - 100	117	8.608	5	0,11%
100 - 500	264	65.610	40	0,87%
500 - 1.000	131	93.416	57	1,24%
1.000 >	417	7.334.694	4.466	97,66%
Toplam	6.561	7.510.136	4.573	100,00%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

417 kurum, toplam tüzel kişi portföylerinin %98'ine sahiptir.

En büyük hisse senedi portföyüne sahip 417 adet kurum, toplam kurum portföylerinin %98'ini ellerinde bulundurmaktadır. Kurum başına ortalama portföy büyüklüğü ise 11 milyon \$'dır.

YAŞ GRUPLARINA GÖRE YATIRIMCILAR

Bireysel yatırımcıların ve portföy değerlerinin yaş gruplarına göre dağılımı aşağıda sunulmuştur. Toplam bireysel yatırımcı sayısı 1.619.844, toplam portföy büyüklüğü ise 6,31 trilyon TL'dir.

Yaş Gruplarına Göre Yatırımcılar ve Portföy Büyüklüğü Dağılımı								
Port. Değ. (milyar TL)	0-19 Yaş		20-39 Yaş		40-59 Yaş		60 Yaş ve Üzeri	
	Yatırımcı Sayısı	Toplam Yatırımcı Tutar	Yatırımcı Sayısı	Toplam Yatırımcı Tutar	Yatırımcı Sayısı	Toplam Yatırımcı Tutar	Yatırımcı Sayısı	Toplam Yatırımcı Tutar
0	0,19%	0,00%	22,97%	0,00%	14,16%	0,00%	2,73%	0,00%
< 10	0,25%	0,06%	25,81%	8,00%	24,24%	9,96%	4,36%	1,91%
10 - 50	0,01%	0,07%	1,43%	7,26%	2,33%	12,18%	0,54%	2,95%
50 - 100	0,00%	0,04%	0,15%	2,75%	0,29%	5,15%	0,09%	1,67%
100 - 500	0,00%	0,04%	0,10%	4,83%	0,20%	10,28%	0,08%	3,90%
500 - 1.000	0,00%	0,04%	0,01%	1,42%	0,02%	3,38%	0,01%	1,57%
1.000 >	0,00%	0,02%	0,01%	3,87%	0,02%	12,81%	0,01%	5,87%
Toplam	0,46%	0,26%	50,48%	28,14%	41,25%	53,74%	7,82%	17,86%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Yatırımcıların yarısı 40 yaşın altındadır.

Yatırımcıların yarısı 20-39 yaş aralığındadır. Bu yaş grubu toplam bireysel portföy değerinin %28'ine sahiptir. 40-59 yaş grubundaki yatırımcılar ise sayıca toplam yatırımcıların %41'ini oluştursa da toplam portföy değerinin %54'üne sahiptirler.

Yaş Gruplarına Göre Ortalama Portföy Büyüklükleri					
Port. Değ. (milyar TL)	0-19 Yaş	20-39 Yaş	40-59 Yaş	60 Yaş +	Genel Ortalama
< 10	0,89	1,21	1,60	1,71	1,42
10 - 50	21,01	19,80	20,40	21,37	20,32
50 - 100	73,95	69,40	69,18	69,12	69,25
100 - 500	166,54	187,94	196,08	196,69	194,00
500 - 1.000	759,04	684,93	696,45	691,44	692,96
1.000 >	1.207,14	2.658,16	3.287,02	3.277,52	3.152,05
Ortalama	2,24	2,17	5,08	8,91	6,50
Ortalama \$	1.362	1.323	3.092	5.423	3.959

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Yaşla beraber portföy büyüklüğü artmaktadır.

Yaş gruplarına göre ortalama portföy büyüklükleri dikkate alındığında ilk görülen, yaşla beraber ortalama portföy büyüklüğünün de arttığıdır.

20 yaşın altındaki grubun ortalama portföy büyüklüğü 1.362 \$ iken 60 yaş üstünde bu rakam 5.423 \$'a çıkmaktadır.

Bireysel hisse senedi yatırımcısının ortalama portföy büyüklüğü 3.959 \$'dır.

10 milyar TL'den az portföyü olan 20 yaş altındaki grup en düşük ortalama portföye sahiptir. Bu grupta kişi başına ortalama portföy büyüklüğü 890 milyon TL'dir (542 \$).

En yüksek ortalama portföye sahip olan grup ise 1 trilyon TL'nin üzerinde hisse senedine sahip olan 40-59 yaş grubudur. Bu grupta 246 kişi bulunmaktadır.

En yüksek ortalama portföye 40-59 yaş grubu sahiptir.

VATANDAŞLIK VE CİNSİYET GRUPLARINA GÖRE YATIRIMCILAR

Aşağıdaki tablo, genel anlamda bir yatırımcı profili çıkarılmasını sağlamaktadır.

Yabancı yatırımcılar, ikametgahından bağımsız olarak vatandaşlık bazında tanımlanmıştır. Yerli yatırımcılar, yurtdışında yerleşik dahi olsa, T.C. vatandaşı olanları kapsamaktadır.

Vatandaşlık ve Cinsiyet Gruplarına Göre Yatırımcı Sayıları				
			Adet	Pay
0-19 Yaş	Yerli	Erkek	4.536	0,28%
		Kadın	2.823	0,17%
	Yabancı	Erkek	23	0,00%
		Kadın	10	0,00%
20-39 Yaş	Yerli	Erkek	612.306	37,80%
		Kadın	202.297	12,49%
	Yabancı	Erkek	2.233	0,14%
		Kadın	797	0,05%
40-59 Yaş	Yerli	Erkek	478.179	29,52%
		Kadın	187.272	11,56%
	Yabancı	Erkek	1.930	0,12%
		Kadın	815	0,05%
60 Yaş +	Yerli	Erkek	86.465	5,34%
		Kadın	39.437	2,43%
	Yabancı	Erkek	524	0,03%
		Kadın	197	0,01%
Toplam	Yerli	Erkek	1.181.486	72,94%
		Kadın	431.829	26,66%
	Yabancı	Erkek	4.710	0,29%
		Kadın	1.819	0,11%
	Toplam	Erkek	1.186.196	73,23%
		Kadın	433.648	26,77%
Genel Toplam			1.619.844	100,00%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Hisse senedi yatırımcısının dörtte üçü erkektir. Yerli ve yabancı uyruklu yatırımcılarda cinsiyet dağılımı benzerdir.

Yatırımcıların dörtte üçü erkektir.

Kadınların %47'si 40 yaşın altında, %43'ü 40-59 yaş aralığında, %9'u ise 60 yaş üstündedir. Erkeklerde ise bu oranlar sırasıyla %52, %41 ve %7'dir.

Bireysel yatırımcıların %0,4'ü yabancı uyrukludur. Yabancı uyrukluların %46'sı 20-39 yaş, %42'si 40-59 yaş aralığındadır.

Sayıcı en ağırlıklı yatırımcı kategorisini 20-39 yaş aralığındaki Türk vatandaşı erkekler oluşturmaktadır. Toplam yatırımcıların %38'i bu kategoridedir.

İKAMETGAHA GÖRE YATIRIMCILAR

Bu bölümdeki yatırımcılar yerleşim yerlerine göre sıralanmıştır. Tabloda "Yurtdışı" olarak gösterilenler, yurtdışında yerleşik T.C. vatandaşı ve yabancı uyruklu kişileri kapsamaktadır.

İstanbullu yatırımcılar en yüksek ortalama portföy değerine sahiptir.

Yatırımcıların önemli bir çoğunluğu İstanbul'da ikamet etmektedir. İstanbullu yatırımcılar toplam bireysel portföylerin %54'üne sahiptir. Kişi başına en yüksek ortalama portföy büyüklüğüne sahip olan yatırımcılar da İstanbul'da yerleşiktir.

Yatırımcı sayısına göre sıralanmış ilk 10 il, toplam yatırımcıların %70'ini oluşturmaktadır.

Hisse senedi portföyünün %83'ü 10 ilde bulunmaktadır.

Bu illerdeki yatırımcılar ise toplam hisse senetlerinin %83'üne sahiptir. Diğer 71 ildeki yatırımcıların portföyleri, toplamın %16'sını oluşturmaktadır.

Yatırımcı Sayılarına Göre Sıralanmış İlk 10 İl

İl Adı	Bireysel Yatırımcı		Yatırımcı Sayısı	Yatırımcı Payı	Portföy Değeri (milyar TL)	Portföy Değeri Payı	Ortalama Portföy (milyon TL)
	Bay	Bayan					
İSTANBUL	67,75%	32,25%	494.816	30,55%	3.388.437	53,66%	11.460
ANKARA	70,00%	30,00%	195.957	12,10%	589.686	9,34%	4.868
İZMİR	68,44%	31,56%	171.387	10,58%	513.409	8,13%	4.909
BURSA	75,43%	24,57%	60.722	3,75%	207.903	3,29%	5.757
ANTALYA	74,89%	25,11%	43.180	2,67%	117.420	1,86%	4.654
ADANA	73,56%	26,44%	41.876	2,59%	133.913	2,12%	5.357
BALIKESİR	75,01%	24,99%	32.962	2,03%	70.128	1,11%	3.288
KOCAELİ	77,28%	22,72%	31.471	1,94%	70.414	1,12%	3.587
İÇEL	75,50%	24,50%	30.640	1,89%	72.676	1,15%	4.141
MANİSA	76,71%	23,29%	29.576	1,83%	51.664	0,82%	2.809
İlk 10 İl			1.132.587	69,92%	5.215.651	82,60%	7.618
Diğer 71 İl			479.439	29,60%	1.008.570	15,97%	3.583
Yurtdışı	75,22%	24,78%	7.818	0,48%	89.949	1,42%	17.900
Genel Toplam	73,23%	26,77%	1.619.844	100,00%	6.314.170	100,00%	6.502

Kaynak: Takasbank A.Ş.

En düşük yatırımcı sayısı 829 kişi ile Bayburt, 886 kişi ile Ardahan'dadır. İl bazında en düşük portföy değerleri toplam 877 milyar TL ile Ardahan'da ve 1.037 milyar TL ile Muş'tadır.

Ortalama portföy değerleri, illerin toplam portföy değerinin bakiyeli yatırımcı sayılarına bölünmesi suretiyle elde edilmiştir. İstanbul'un ardından Kayseri ve Gaziantep, kişi başına en

yüksek hisse senedi portföyüne sahip illerdir. En düşük ortalama portföy değeri ise, kişi başına 1,49 milyar TL ile Muş'taki ve 1,77 milyar TL ile Şırnak'taki yatırımcılara aittir. Yurtdışında yerleşik yatırımcıların ortalama portföy büyüklükleri genel ortalamanın üç katına yakındır.

Yatırımcı başına en yüksek portföy değerinde İstanbul'un ardından Kayseri ve Gaziantep gelmektedir.

Yatırımcı Başına Ortalama Portföy Büyüklüğüne Göre Sıralanmış İlk 10 İl

İl Adı	Bireysel Yatırımcı		Portföy Değeri (milyar TL)	Portföy Değeri Payı	Ortalama Portföy (milyon TL)		
	Bay	Bayan				Sayısı	Payı
İSTANBUL	67,75%	32,25%	494.816	30,55%	3.388.437	53,66%	11.460
KAYSERİ	81,55%	18,45%	13.471	0,83%	55.482	0,88%	7.144
GAZİANTEP	80,82%	19,18%	13.481	0,83%	43.652	0,69%	6.861
RİZE	84,39%	15,61%	4.362	0,27%	16.556	0,26%	6.317
DÜZCE	80,82%	19,18%	928	0,06%	3.392	0,05%	6.201
BURSA	75,43%	24,57%	60.722	3,75%	207.903	3,29%	5.757
ADANA	73,56%	26,44%	41.876	2,59%	133.913	2,12%	5.357
K.MARAŞ	86,65%	13,35%	4.824	0,30%	14.052	0,22%	5.095
İZMİR	68,44%	31,56%	171.387	10,58%	513.409	8,13%	4.909
ANKARA	70,00%	30,00%	195.957	12,10%	589.686	9,34%	4.868
İlk 10 İl			1.001.824	61,85%	4.966.483	78,66%	4.957
Diğer 71 İl			610.202	37,67%	1.257.737	19,92%	2.061
Yurtdışı	75,22%	24,78%	7.818	0,48%	89.949	1,42%	17.900
Genel Toplam	73,23%	26,77%	1.619.844	100,00%	6.314.170	100,00%	6.502

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Cinsiyet bazındaki dağılımda ise bayan yatırımcıların en yüksek oranda olduğu İstanbul'un ardından İzmir ikinci sırada gelmektedir. Bayan yatırımcı oranının en düşük olduğu iller ise %5,43 ile Şırnak ve %6,6 ile Batman'dır.

Bayan yatırımcı oranının en yüksek olduğu iki il İstanbul ve İzmir'dir.

İl nüfuslarına oranla yatırımcı sayıları, hisse senedi yatırıma olan ilginin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Buna göre, Karabüklü yatırımcıların toplam il nüfusu içindeki oranı çok farklı bir biçimde öndedir. Bu durumun Kardemir hisse senedi sahipliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Nüfusa oranla hisse senedi sahipliğinde İstanbul dördüncü sıradadır.

Bireysel yatırımcı sayısının ülke nüfusuna oranı %2,3'tür. En yüksek yatırımcı sayısına sahip ilk on ilin ortalamasının genel ortalamasının iki katına yakın olduğu görülmektedir. Nüfusa oranla en düşük yatırımcı sayısına sahip iller Muş ve Şanlıurfa'dır.

Genel toplamda görülen bireysel yatırımcı sayısının bir önceki tablo ile farklı olması yurtdışında yerleşiklerin hesaplarından kaynaklanmaktadır.

Yatırımcı Oranına Göre İlk 10 İl			
İl Adı	Nüfus 2002T*	Bireysel Yatırımcı/ Yatırımcı	Nüfus
KARABÜK	219.319	18.788	8,57%
İZMİR	3.484.627	171.387	4,92%
ANKARA	4.136.373	195.957	4,74%
İSTANBUL	10.526.331	494.816	4,70%
MUĞLA	741.354	23.384	3,15%
BALIKESİR	1.088.961	32.962	3,03%
DENİZLİ	863.853	26.100	3,02%
UŞAK	326.371	9.117	2,79%
BURSA	2.218.264	60.722	2,74%
YALOVA	174.211	4.539	2,61%
İlk 10 İl	23.779.664	1.037.772	4,36%
Diğer 71 İl	45.846.336	574.254	1,25%
Genel Toplam	69.626.000	1.612.026	2,32%

Kaynak: Takasbank A.Ş., DİE

*: 2002 yılı nüfus projeksiyonu DİE'den alınmıştır.

Bireysel yatırımcıların iller bazında dağılımı verilerinin ardından, aşağıdaki tabloda gerçek ve tüzel tüm yatırımcıları kapsayan bakiyesiz hesap oranları sunulmuştur.

Bakiyeli hesap oranı en yüksek iki il Karabük ve Uşak'tır.

Bakiyesiz hesap oranları en yüksek iller Doğu ve Güneydoğu bölgesindedir. En düşük bakiyesiz yatırımcı oranı, veya başka bir ifade ile, bakiyeli yatırımcı oranları en yüksek olan iki il Karabük ve Uşak'tır.

İl Adı	Bakiyesiz Yatırımcı	Toplam Yatırımcı	Bakiyesiz/ Toplam
GAZİANTEP	7.144	13.520	52,84%
ARDAHAN	436	886	49,21%
ŞANLIURFA	2.054	4.197	48,94%
HAKKARİ	582	1.190	48,91%
ŞIRNAK	651	1.345	48,40%
AĞRI	732	1.556	47,04%
BARTIN	1.634	3.511	46,54%
ERZURUM	2.824	6.110	46,22%
VAN	1.752	3.811	45,97%
TOKAT	2.919	6.353	45,95%
Yurtdışı	4.563	10.112	45,12%
Genel Toplam	652.966	1.626.405	40,15%

Kaynak: Takasbank A.Ş.

Hisse senedi piyasasından çıkan yatırımcı sayısı yeni katılanlardan daha fazla olmuştur.

Yatırımcı profili ile ilgili tüm verileri özetlemek gerekirse, hisse senedi piyasasına yeni yatırımcılar katılmıştır. Fakat, hisse senetlerini satıp piyasadaki çekilen yatırımcı sayısı çok daha fazla olmuştur.

Yabancı yatırımcıların hisse senedi piyasasındaki ağırlığı azalmıştır. Yurtiçi kurumsal yatırımcı boyutu çok düşük kalmaktadır.

85.745 gerçek kişi toplam bireysel portföylerin %80'ini ellerinde tutmaktadır. 417 kurum ise toplam kurum portföylerinin %98'ine sahiptir.

Yatırımcıların yaşı arttıkça kişi başına ortalama hisse senedi portföyü artmaktadır. Yatırımcıların önemli çoğunluğunu 40 yaşın altındaki Türk vatandaşı erkekler oluşturmaktadır. Yatırımcıların dörtte üçü erkek olup %99,6'sı Türk vatandaşıdır.

Toplam bireysel yatırımcıların %31'i İstanbul'da ikamet etmekte olup, toplam bireysel portföylerin %54'üne sahiptirler.

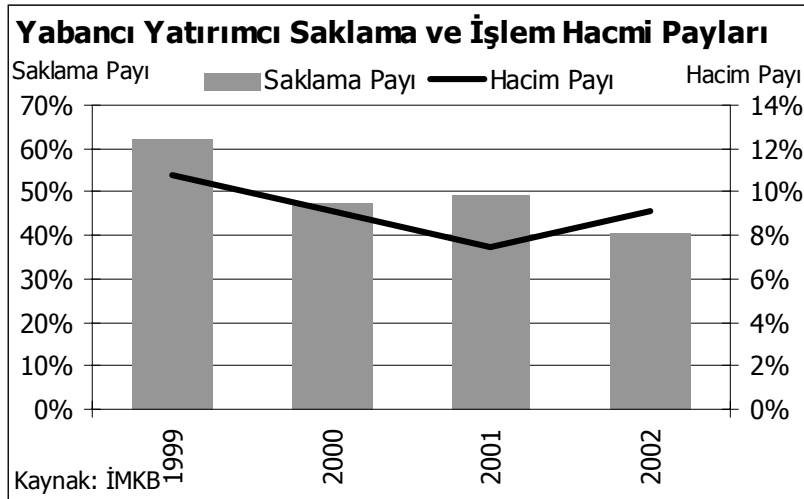
YABANCI YATIRIMCILAR

Yabancı yatırımcıların, bir ülkenin sermaye piyasasında yatırımcı tabanını genişletmenin yanı sıra yeni sermaye akışı sağlamaları açısından da önemleri ortadadır. Öte yandan, yabancı yatırımcıların varlığı ve boyutu ülkenin sermaye piyasasının güvenilirliğinin de bir göstergesi olmaktadır.

İMKB içinde yabancı yatırımcıların önemli bir payı bulunmaktadır. Ancak, son dört yılda, yabancı yatırımcıların Takasbank'taki saklama bakiyeleri, ekonomide yaşanan olumsuz gelişmeler neticesinde İMKB şirketlerinin halka açık kısmının %60'ından %40'ına gerilemiştir. İşlem hacmindeki payları ise 1999 yılında %11 iken, 2001 yılında %7,4'e gerilemiş, 2002 yılında %9'a çıkmıştır.

Yabancı yatırımcıların varlığı ve boyutu, ülkenin sermaye piyasasının güvenilirliğinin göstergesidir.

İMKB içinde yabancı yatırımcıların önemli bir payı bulunmaktadır.

Yabancı Yatırımcı Portföy Büyüklükleri

Dolar bazında rakamlara bakıldığında son dört yıl içinde yabancı yatırımcıların portföy büyüklüğü ve işlem hacimlerinin düştüğü gözlemlenmektedir. Fakat bu düşüş ağırlıklı olarak piyasanın performansı ile ilgilidir.

Portföy büyüklükleri ve işlem hacmi düşmüştür.

Yabancı Yatırımcı Verileri			
(milyon \$)	Saklama Bakiyesi	İşlem Hacmi	Net Alış/Satış
1999	15.358	17.879	1.024
2000	7.404	33.410	-3.134
2001	5.635	12.139	509
2002	3.450	12.869	-15

Kaynak: İMKB

Portföy değeri net sermaye çıkışından veya değer azalışından dolayı düşmüş olabilir.

Rakamlardaki genel düşüş ilk bakışta yabancı yatırımcıların piyasamızdan çekildiklerini düşündürmektedir. Örneğin, son üç yılda yabancı yatırımcıların portföy büyüklüğü 11,9 milyar \$ azalarak 15,4 milyar \$'dan 3,45 milyar \$'a gerilemiştir. Düşüşün iki kaynağı olabilir; net sermaye çıkışı ve portföy değer azalışı. Saklama bakiyelerindeki düşüşün kaynağını bulmaya dönük hesaplamalar aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Yabancı Yatırımcı Verileri					
(milyon \$)	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Portföy Değer Artış/Azalışı
1999	15.358	10	1.024	1.034	10.624
2000	7.404	2.677	-3.134	-457	-7.497
2001	5.635	10	509	518	-2.287
2002	3.450	64	-15	49	-2.234

Kaynak: İMKB

*: Birincil piyasa işlemleri birincil ve ikincil halka arzlarda yabancı yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.

** : İkincil piyasa işlemleri İMKB hisse senedi piyasasındaki net alışlar-net satışlar rakamından oluşmaktadır.

Yabancı yatırımcılar halka arzlar yolu ile de yatırım yapmaktadırlar.

Tabloda "İkincil Piyasa Net Alış/Satış" sütununda, yabancı yatırımcıların İMKB'de gerçekleştirdikleri net hisse senedi alış-satış işlemleri gösterilmektedir. Fakat, bunun haricinde yabancı yatırımcılar birincil ve ikincil halka arzlar yoluyla da hisse senedi yatırımı yapmaktadırlar. Yabancı sermaye yatırımlarını görebilmek için birincil piyasa işlemlerini de dikkate almak gerekmektedir. Bu işlemler tabloda "Birincil Piyasa Alış" sütununda gösterilmiştir.

2000 yılında yabancı yatırımcılar ağırlıklı olarak portföy değiştirmişlerdir.

"Net Sermaye Giriş/Çıkışı", yabancı yatırımcıların birincil ve ikincil piyasada yaptıkları yatırımların toplamını göstermektedir. Örneğin 2000 yılına bakıldığında yabancıların İMKB'de 3,1 milyar \$ satış yaptığı görülmektedir. Fakat aynı yıl birincil ve ikincil halka arzlarda 2,7 milyar \$ tutarında hisse senedi almışlardır. Dolayısıyla, net sermaye çıkışı sadece 457 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, yabancı yatırımcıların 2000 yılında ağırlıklı olarak portföy değiştirdikleri, piyasadan önemli ölçüde çıkmadıkları görülmektedir.

Net yabancı sermaye giriş/çıkışlarının ardından portföy değer kaybı veya kazancı hesaplanabilir. Saklama bakiyeleri yıl sonu itibarı ile portföy büyüklüklerini vermektedir. Diğer sütunlar ise

yıl içi toplamlarıdır. Portföy değer artış/azalışını bir örnekle açıklamak faydalı olacaktır.

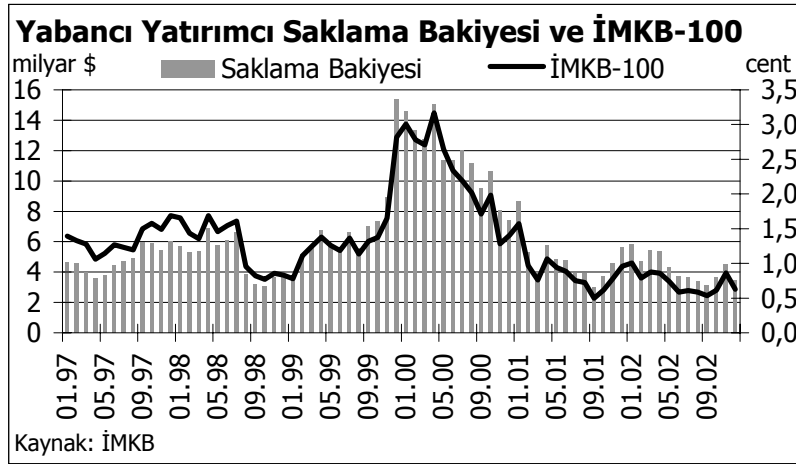
1999 yılı sonundaki 15.358 milyon \$ olan saklama bakiyesi, yabancı yatırımcıların 2000 yılına girerken sahip oldukları portföy büyüklüğünü göstermektedir. Yıl içinde yabancılar, halka arzlardan 2.677 milyon \$ alış, ikincil piyasada 3.134 milyon \$ satış yapmışlar ve net pozisyonları 457 milyon \$ azalmıştır. Dolayısıyla, yabancı yatırımcıların 2000 yılı sonunda 14.901 milyon \$ (=15.358-457) portföye sahip olmaları beklenmektedir. Fakat, 2000 yılı sonunda yabancı yatırımcılar 7.404 milyon \$'lık portföye sahip olduklarından 7.497 milyon \$ (=7.404-14.901) zararda oldukları hesaplanmaktadır.

Bu hesaplamalar ışığında, 2000-2002 yılları arasındaki saklama bakiyelerinin düşüşünün kaynağına bakılırsa, yabancıların kriz ortamına rağmen net 111 milyon \$ alış yaptıkları, buna karşın portföy değerlerinin 12 milyar \$ azaldığı, sonuçta da saklama bakiyesinin 11,9 milyar \$ düştüğü görülmektedir.

Kriz ortamına rağmen yabancı yatırımcılar son üç yılda net 111 milyon \$ yatırım yapmışlardır.

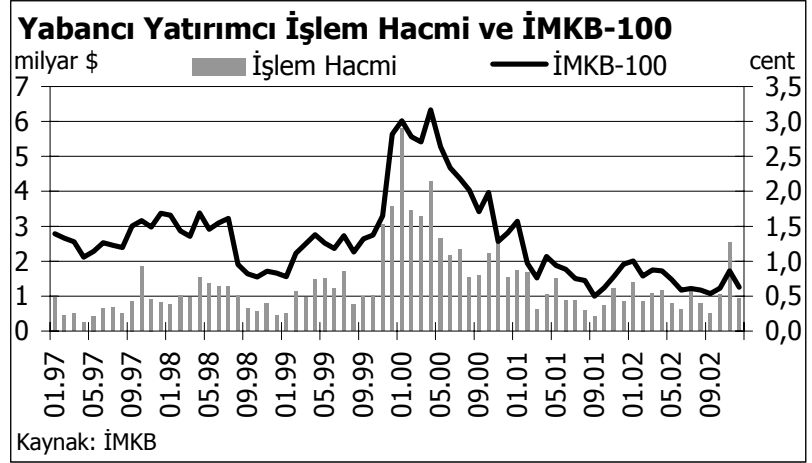
Özetle, yabancı yatırımcılar hisse senedi piyasasında kalmaya devam etmiş, hatta yatırımlarını bir ölçüde artırmış olmalarına rağmen, piyasanın performansından dolayı saklama bakiyeleri azalmıştır.

Piyasanın performansı ile yabancı yatırımcı portföylerinin değeri aşağıdaki grafikte sunulmaktadır.

Yabancı Yatırımcı İşlemleri

Saklama bakiyelerinin ardından yabancı yatırımcı aktivitesi ile ilgili önemli bir gösterge olan işlem hacimleri incelenebilir. Aşağıdaki grafikte yabancı yatırımcı işlem hacimleri ile dolar bazında İMKB-100 endeksi sunulmaktadır.

Yabancı yatırımcı işlem hacminin en yüksek olduğu ay Ocak 2000'dir.

Yabancı yatırımcıların en yüksek işlem hacmine sahip oldukları ay 5,8 milyar \$ ile Ocak 2000'dir. En düşük işlem hacmi ise aylık 251 milyon \$ ile Nisan 1997'de gerçekleşmiştir.

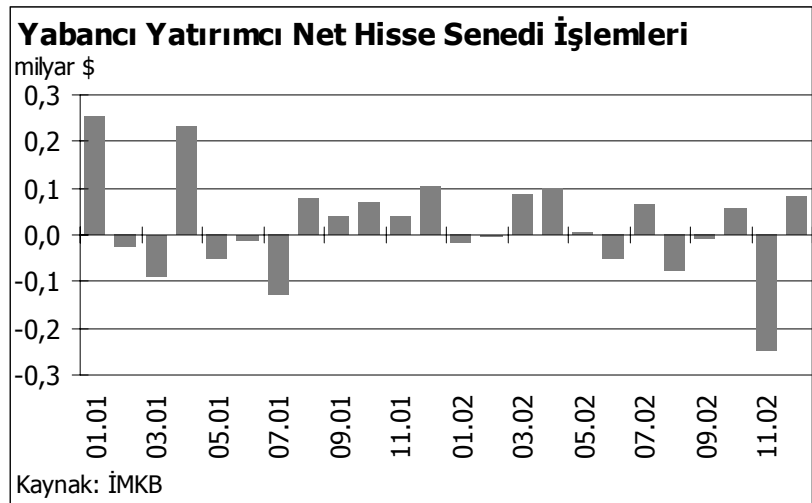
Yabancı yatırımcıların en yüksek aylık işlem hacmi payı %15 olmuştur.

Toplam İMKB hisse senedi işlem hacmi içindeki paylarına bakıldığında, yabancı yatırımcılar en yüksek işlem hacmi payına %14,6 ile Ağustos 1999'da ulaşmışlardır. 17 Ağustos 1999 depreminin olduğu ay İMKB bir süre kapalı kalmış, aylık toplam işlem hacmi de oldukça düşük bir seviyede gerçekleşmiştir. Bu düşük hacim içinde yabancı yatırımcıların payı yüksek kalmıştır.

İşlem hacminde yabancı yatırımcı payı aylık %5'in altına düşmemiştir.

En düşük hacim payı ise %4,9 ile Mart 1997'de gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle, yabancı yatırımcıların İMKB'nin aylık işlem hacmi içindeki payı %5'in altına düşmemiştir.

Aylık bazda işlem hacmi kadar önemli bir başka veri ise net sermaye giriş-çıkışının göstergesi olan net hisse senedi alış-satış rakamlarıdır. Aşağıdaki grafik aylık bazda net yabancı yatırımcı işlemlerini göstermektedir.

Yabancı yatırımcılar 2002 yılının 5 ayında net alıcı, 7 ayında net satıcı olmuşlardır.

2001 yılının 7 ayında yabancı yatırımcılar net alıcı, 5 ayında net satıcı iken, 2002 yılının 5 ayında net alıcı, 7 ayında net satıcı

konumundadırlar. Kasım 2002 seçiminin ardından gelişen olumlu piyasa koşullarını yabancı yatırımcıların satış yönünde değerlendirdikleri görülmektedir.

Aylık bazda veriler incelendiğinde, yabancı yatırımcıların en yüksek net alıcı oldukları ay 259 milyon \$ ile Şubat 1999 olmuştur. Net satışların en yüksek olduğu ay ise 1,4 milyar \$ ile Ocak 2000'dir. Ocak 2000, aynı zamanda 5,8 milyar \$ ile yabancı işlem hacminin en yüksek seviyeye ulaştığı aydır.

Yabancı yatırımcıların en yüksek getiri sağladıkları ay, aylık %71 getiri ile Aralık 1999 olurken portföy değer artışından kazançları bir ayda 6,4 milyar \$ olmuştur. En yüksek kayıp Şubat 2001'de %40 oranında gerçekleşmiş olup, portföy değerleri 3,4 milyar \$ azalmıştır.

Getiri Karşılaştırması

Yabancı yatırımcıların portföy değerlerini ve alım-satım işlemlerini inceledikten sonra, yatırımlarından elde ettikleri ortalama getiriler de hesaplanabilmektedir. Fakat, buna geçmeden önce yerli yatırımcılar ile bazı kıyaslamalar yapmak gerekmektedir.

Aşağıdaki tablo yabancı yatırımcılar için olan tablo ile benzer şekilde hazırlanmıştır. Saklama bakiyesi, İMKB'de işlem gören şirketlerin halka açık kısmının piyasa değerinden yabancı yatırımcıların saklama bakiyesi çıkarılarak bulunmuştur. Birincil piyasa alımları, birincil ve ikincil halka arzlarında yerli yatırımcının yatırım yaptığı tutarları göstermektedir.

Yerli Yatırımcı Verileri				
(milyon \$)	Saklama Bakiyesi	Birincil	İkincil	Portföy Değer
		Piyasa Alış*	Piyasa Net Alış/Satış**	
1999	9.273	99	-1.024	6.744
2000	8.206	1.765	3.134	-5.966
2001	5.750	0	-509	-1.947
2002	5.056	168	15	-877

Kaynak: İMKB

*: Birincil piyasa işlemleri birincil ve ikincil halka arzlarında yerli yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.

** : İkincil piyasa işlemleri yabancı yatırımcıların tersi pozisyonu göstermektedir.

"İkincil Piyasa Net Alış/Satış" sütunu yabancı yatırımcıların net alış/satış işlemlerinin tersidir. Yatırımcılar yabancı ve yerli olarak iki gruba ayrılabilir ve İMKB'deki alım-satım işlemlerinin bu iki grup arasında gerçekleştiği düşünülebilir. Yabancı yatırımcılar pozisyonlarını artırıyorsa yerli yatırımcıların pozisyonu azalıyor demektir.

Bu verilerle, yerli yatırımcıların "Portföy Değer Artış/Azalışı" daha önce açıklandığı şekilde hesaplanmıştır.

En yüksek net alım tutarı aylık 259 milyon \$ olmuştur.

Yerli ve yabancı yatırımcıların getirileri kıyaslanabilmektedir.

İMKB'deki işlemlerin tarafları yerli ve yabancı yatırımcılardır.

Yerli ve yabancı yatırımcıların ortalama portföy getirilerinin karşılaştırmalı tablosu, kıyaslama açısından dolar bazında İMKB-100 endeksinin getirileri ile beraber aşağıda sunulmuştur.

	Yabancı Yatırımcıların Getirisi	Yerli Yatırımcıların Getirisi
1999	239%	267%
2000	-50%	-42%
2001	-32%	-25%
2002	-34%	-15%

Kaynak: İMKB

Yatırımcı gruplarının getirisi, yıllık portföy değer artış/azalışının toplam yatırım tutarına bölünmesi ile bulunmuştur. Toplam yatırım tutarı, yıl başındaki portföy büyüklüğüne yıl içinde yapılan birincil ve ikincil piyasa yatırımlarının eklenmesi ile bulunmaktadır.

Örneğin, yerli yatırımcılar 2000 yılı başında 9.273 milyon \$'lık portföye sahiptir. Yıl içinde 1.765 milyon \$ halka arzlardan, 3.134 milyon \$ ikincil piyasadan alış yapmışlardır. Toplam yatırım tutarları 14.172 milyon \$'dır. Fakat, 2000 yıl sonunda saklama bakiyeleri 8.206 milyon \$ olduğu için portföy değerleri 5.966 milyon \$ azalmıştır. Dolayısıyla 2000 yılı için getirileri $-5.966/14.172=-\%42$ olarak hesaplanmaktadır.

Son dört yılda yerli yatırımcılar yabancıların üzerinde getiri sağlamışlardır.

Tablodan görüleceği üzere, son dört yılda yerli yatırımcılar düzenli olarak yabancı yatırımcıların üzerinde getiri sağlamışlardır.

Ortalama Elde Tutma Süresi

Portföy büyüklükleri, işlem hacimleri ve getirilerinin ardından ortalama yatırım vadeleri ile ilgili göstergelere de bakmak yararlı olacaktır.

	Ortalama Portföy Büyüklüğü	İşlem Hacmi	Devir Hızı (Oran)	Devir Hızı (Gün)
1999	6.927	17.879	2,58	283
2000	11.440	33.410	2,92	250
2001	4.849	12.139	2,50	292
2002	4.265	12.869	3,02	242

Kaynak: İMKB

Devir Hızı, ortalama elde tutma süresinin göstergesidir.

Ortalama elde tutma süresini hesaplamak için yabancı yatırımcıların ay sonları itibarı ile Takasbank'ta bulunan saklama bakiyelerinin ortalaması alınmış ve Ortalama Portföy Büyüklüğü rakamına ulaşılmıştır. Yıllık toplam işlem hacmi, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğüne bölünerek portföyün kaç katı kadar işlem yapıldığını gösteren Devir Hızı hesaplanmıştır. Devir Hızı, aynı zamanda portföyün yıl içinde kaç defa değiştirildiğinin

de göstergesidir. Devir Hızı gün bazında hesaplandığında ise, portföyün ortalama elde tutma süresine ulaşılmaktadır.

Devir Hızının anlaşılmasını kolaylaştırmak için bir örnek açıklayıcı olacaktır. Yılbaşında 100 \$'lık alım yaparak bir portföy oluşturulsun. Daha sonra bu portföy 100 \$'a satılıp başka hisselerle 100 \$'lık yatırım yapılsın ve yıl sonunda bu yatırım da 100 \$ karşılığında satılsın. İşlem hacmi 400 \$, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğü 100 \$ olacaktır. Devir Hızı 4 olarak hesaplanmaktadır. Portföy ise iki defa değişmiştir. Öncelikle, yılbaşında yeni bir portföy oluşmuştur, sonra o likide edilerek yeni bir portföy oluşturulmuştur. Özetle portföy, Devir Hızının yarısı kadar defa değişmiştir. Portföyün ortalama elde tutma süresi ise 6 aydır.

Bu hesaplamalar ışığında görüldüğü üzere, son dört yılda yabancı yatırımcılar portföylerini ortalama 250-300 günde bir değiştirmişlerdir. Diğer bir deyişle, yabancı yatırımcıların ortalama yatırım vadesi 9 aydır.

Yabancı yatırımcıların ortalama yatırım vadesi 9 aydır.